

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА ЗА VIII КЛАС (ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА)

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Обучението по география и икономика в VIII клас е насочено към придобиване на ключови компетентности чрез овладяване на базисни знания, умения и отношения, свързани с природната структура на Земята, природноресурсния ѝ потенциал и устойчивото развитие на географската среда.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ЗА ПОСТИГАНЕ НА ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА В КРАЯ НА КЛАСА

Области на компетентности	Знания, умения и отношения
Планетата Земя	Доказва с примери кълбовидната форма и движенията на Земята. Прави изводи за влиянието на формата на Земята и движенията ѝ върху протичащите явления и процеси в природата и живота на човека.
География на природата	Характеризира геосферите и природните комплекси. Оценява природноресурсния потенциал на Земята. Дефинира идеята за устойчиво развитие и обяснява глобални проблеми.
Географска информация	Идентифицира и локализира географски и икономически обекти по карта. Интерпретира географска и икономическа информация от различни източници. Представя географска и икономическа информация в различни форми.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
<p>1. Тема <u>Планетата Земя</u></p> <p>1.1. Форма и размери на Земята</p>	<p>Проследява представите за формата на Земята. Доказва с примери кълбовидната форма на Земята. Определя Описва размерите на Земята (площ, дължина на полярния и екваториалния радиус, обиколка на Екватора). Прави изводи за влиянието на формата на Земята върху живота на нея.</p>	<p>елипсоид; геоид</p>
<p>1.2. Движения на Земята</p>	<p>Доказва с примери движението на Земята около оста ѝ. Прави изводи за последиците от движението на Земята около оста ѝ. Прави изводи за последиците от движението на Земята около Слънцето и от наклона на земната ос върху природата и живота на хората за живота на Земята.</p>	<p>местно време; часови ивици; линия на смяна на датата</p>
<p>2. Тема <u>География на природата</u></p> <p>2.1. Геосферен строеж на системата Земя. Атмосфера – състав и строеж</p>	<p>Характеризира геосферния строеж и взаимовръзките в системата Земя. Характеризира Описва състава на атмосферния въздух. Характеризира Описва вертикалния строеж на земната атмосфера – тропосфера, стратосфера, мезосфера, термосфера, екзосфера. Оценява значението на състава и строежа на атмосферата за живота на Земята. Дава примери за въздействието на човека върху състава на въздуха.</p>	
<p>2.2. Топлинен режим в атмосферата</p>	<p>Обяснява Знае начините за нагряване и изстиване на въздуха. Обяснява Разграничава основни видове слънчева радиация – пряка, разсеяна, сумарна и отразена. Обяснява Разбира влиянието на географската ширина и вида на подстилащата повърхнина върху топлинния режим. Обяснява Разбира изменението на температурата във височина. Обяснява разпределението на слънчевата радиация по карта.</p>	<p>радиация излъчване от земната повърхност (лъчизпускане); радиационен баланс; вертикален температурен градиент; изотерми</p>

<p>2.3. Изпарение, влажност и валежи</p>	<p>Обяснява факторите, от които зависи изпарението. Знае како е за зависимостта между температура и влажност на въздуха. Разграничава Знае за видове облаци (перести, слоести, кълбести) и разграничава видове валежи (според мястото на образуване, агрегатното състояние и начина на изваляване). Обяснява разпределението на валежите по карта. Дефинира какво е природен риск Обяснява влиянието на неблагоприятни природни явления (поройни валежи, обилни снеговалежи, градушка, поледица, гръмотевична буря) върху живота на човека и знае правилата за поведение при тях гръмотевична буря.</p>	<p>кондензационно ниво; точка на оросяване кълбесто-дъждовни и слоесто-дъждовни облаци; изохиети</p>
<p>2.4. Обща атмосферна циркулация</p>	<p>Обяснява връзката атмосферно налягане – движение на въздуха. Обяснява Познава схемата на общата атмосферна циркулация (вкл. по схема). Описва местни ветрове – бора, фьон, бриз и смерч. Разграничава видове въздушни маси. Обяснява топъл и студен фронт (вкл. по схема) образуване и време.</p>	<p>сила на Кориолис</p>
<p>2.5. Циклони и антициклони</p>	<p>Обяснява какво е Разграничава циклон и антициклон. Обяснява топъл и студен фронт (вкл. по схема). Сравнява циклона и антициклона и времето в тях. Чете синоптична карта. Изработва елементарна прогноза на времето.</p>	<p>Циклони на умерените ширини; тропически циклони (тайфуни)</p>
<p>2.6. Климатообразуващи фактори. Климатични пояси и области</p>	<p>Обяснява Знае за климатообразуващата роля на радиационните, циркулационните и географските фактори. Анализира Характеризира климатичните пояси и планинската област на Земята по карта и с климатограма (териториален обхват, климатични фактори, климатични елементи, стопанска оценка). Представя информация за влиянието на човека върху климата в различни форми.</p>	<p>глобално затопляне климатични промени</p>

<p>2.7. Хидросфера. Световен океан. Свойства на океанската и морската вода</p>	<p>Обяснява свойствата разтворимост и топлоемкост на океанската и морската вода. Обяснява хоризонталното разпределение на температурата и солеността на океанската и морската вода по карта. Оценява значението на свойствата на океанската и морската вода за климата на Земята и живота на човека.</p>	
<p>2.8. Движения на океанската и морската вода. Вълни. Приливи и отливи</p>	<p>Дефинира какво е океанска (морска) вълна. Разграничава видове вълни - ветрови, земетръсни (цунами) и приливни. Дефинира какво са прилив и отлив. Обяснява Знае причините за образуването на приливите и отливите по схема. Оценява значението на вълните, приливите и отливите за живота на човека.</p>	<p>височина на вълната; сила на привличане; центробежна сила; приливообразуваща сила</p>
<p>2.9. Движения на океанската и морската вода. Океански и морски течения</p>	<p>Дефинира какво е океанско (морско) течение. Обяснява образуването на ветровите и компенсационните, топлите и студентите течения. Изработва схема на основните океански течения в Световния океан. Оценява значението на океанските (морските) течения за климата на Земята и живота на човека.</p>	
<p>2.10 - 2.11. Води на сушата. Подземни води. Езера и блата. Ледници</p>	<p>Разграничава видове подземни води (грунтови, артезиански (напорни), карстови и минерални). Изчертава схема на грунтовите и артезианските води. Разграничава видове езера (според произхода на езерната котловина, според начина на оттичане). Обяснява образуването на блатата и ледниците (планински и континентален тип ледник) и териториалното им разположение. Оценява значението на подземните води, езерата и ледниците за живота на Земята.</p>	<p>водно-физични свойства на скалите тектонски езера, лагуни и лимани; сладководни и соленоводни езера; изкуствени езера - язовири</p>

<p>2.11. Реки</p>	<p>Обяснява формирането на речните води. Обяснява връзката на хидрографските елементи на реката с релефа и климата. Характеризира видовете речен режим по хидрограма и видове речно подхранване (снежно, смесено, дъждовно). Оценява значението на реките за живота на Земята. Обяснява влиянието на рискове, свързани с хидроложки природни явления, върху живота на човека и правилата за поведение при наводнение и лавина. Дава примери за въздействието на човека върху водите.</p>	<p>водно количество; речен отток</p>
<p>2.12. Литосфера. Състав на земната кора. Тектоника на плочите</p>	<p>Характеризира Познава вътрешния строеж на Земята. Характеризира състава на земната кора. Сравнява океанския и континенталния тип земна кора. Обяснява Знае за тектониката на плочите.</p>	<p>астеносфера; ефузивни и интрузивни скали; литосферни плочи; срединни океански вериги, океански падини, островни дъги</p>
<p>2.13. Ендогенни релефообразуващи процеси</p>	<p>Характеризира Познава ендогенните релефообразуващи процеси – същност, тектонски движения (колебателни, нагъвателни, разломни), вулканизъм и земетръсна дейност. Прави изводи за териториалното разположение на вулканите и земетръсната дейност. Обяснява влиянието на земетресенията върху живота на човека и правилата за поведение.</p>	<p>антиклинала, синклинала; хорст, грабен</p>
<p>2.14 – 2. 15. Екзогенни процеси</p>	<p>Характеризира Разграничават екзогенните релефообразуващи процеси (изветряне, ерозия, дефлация, екзарация, абразия, карстов процес) – същност, форми, териториално разпространение. Разпознава екзогенни форми (свладище, срутище, скална гъба, дюни, пясъчна пустиня, пролом, водопад, алувиална низина, пещера, циркус, коритовидна долина, морена, клиф, приборйна ниша, пясъчна коса) по описание или изображение.</p>	<p>!!! ТОВА Е НА ПРАКТИКА „КРАТЪК ТЕМАТИЧЕН РЕЧНИК ПО ГЕОМОРФОЛОГИЯ ЗА ВИСШЕ ГЕОГРАФСКО ОБРАЗОВАНИЕ“ !!! !!! съдържа 25 понятия !!!</p>

<p>2.16. Педосфера. 2.17. Биосфера</p>	<p>Характеризира почвата – същност, фактори на почвообразуването, образуване, състав и свойства. Характеризира Знае за типове почви (тундрови, подзолисти, кафяви горски, черноземни, канелени горски, сиви пустинни, червенокафяви, латеритни, алувиално- ливадни, планинско-ливадни, блатни), териториалното им разпространение и значение. Характеризира биосферата – състав, обхват, процеси. Въздействие на човека върху педо- и биосферата.</p>	<p>зонални почви, азонални почви</p>
<p>2.17. Природни компоненти и природни комплекси. Природни зони</p>	<p>Знае какво е природногеографски комплекс (геосистема) и неговите особености. Познава същността на географската обвивка. Обяснява Дава примери за проявата на основните закономерности на географската обвивка (зоналност, аazonалност, цялостност и ритмичност). Характеризира Описва природните зони на Земята.</p>	<p>природни компоненти; пълен и непълен природен комплекс</p>
<p>2.18. – 2.19. Природноресурсен потенциал на Земята</p>	<p>Разграничава природно условие, природен ресурс и видовете природни ресурси (изчерпаеми, неизчерпаеми, възобновяеми и невъзобновяеми). Оценява природните ресурси (енергийни, минерално-суровинни, климатични, водни, поземлени, биологични) на Земята.</p>	<p>природноресурсен потенциал</p>
<p>2.20. Глобални проблеми на съвременността. Суровинно-енергиен проблем. Екологичен проблем</p>	<p>Дефинира суровинно-енергийния и екологичния проблем. Обяснява причините за възникване и последиците от суровинно-енергийния и екологичния проблем. Посочва начини за преодоляване на суровинно-енергийния и екологичния проблем. Знае същността на идеята за устойчиво развитие. Анализира различни източници на информация по проблема.</p>	<p>глобални проблеми; алтернативни източници на енергия; киселинен дъжд, парников ефект, озонова „дупка“</p>

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ

За нови знания	61%
За упражнения	17%
За преговор	6%
За обобщение	5%
За контролни работи	11%

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Съотношение при формиране на срочна оценка:

Текущи оценки (от устни, от писмени, от практически изпитвания)	40%
Оценки от контролни работи	40%
Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи, работа по групи и др.)	20%

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Ключови компетентности	Дейности
Компетентности в областта на българския език	Дефиниране, описване, определяне, обясняване, сравняване, разграничаване, групиране, характеризиране, анализиране на географски и икономически обекти, процеси и явления; изказване на обобщени изводи; оценяване значението на обекти, процеси, явления. Съставяне на текст (вкл. разширен план, научно съобщение, реферат, есе).
Математически компетентности и основни компетентности в природните науки и технологиите	Познаване на основни понятия, закономерности, процеси и явления; идентифициране и локализиране на географски и икономически обекти по карта, четене на географска карта (вкл. ениоптична карта); анализиране на климатограма, хидрограма, стълбчеста и кръгова диаграма; сравняване, разграничаване, разпознаване, групиране, характеризиране на географски и икономически обекти, процеси и явления, обобщаване на географска информация, даване на отговори, основани на доказателства и изводи; оценяване на значението на обекти, процеси, явления; изработване на схеми, таблици, карти, на елементарна прогноза на времето .
Дигитална компетентност	Използване на ИКТ за търсене, събиране, интерпретиране, представяне и обмен на информация за изпълнение на конкретна задача. Използване на мултимедия за представяне на продукти от изпълнение на конкретна задача.
Умения за учене	Самонаблюдаване и наблюдаване на съучениците, упражняване на самоконтрол при изпълняване на дидактически и/или комуникативни задачи, както и при учене с цел определяне на собствените силни и слаби страни, на собствения стил на учене.
Социални и граждански компетентности	Разумно действие в различни житейски ситуации.
Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт	Осъзнаване на необходимостта от опазване на околната среда.

Ключови компетентности	Междупредметни връзки
Компетентности в областта на българския език	<p><u>Български език и литература:</u> Използва знания и развива умения за работа с различни видове текст в устна или в писмена форма за изпълнение на конкретна дидактическа или изследователска задача с цел обогатяване на езиковата култура. Използва знания и развива умения за работа с терминологичен речник.</p>
Умения за общуване на чужди езици	<p><u>Чужди езици:</u> Ползва знания от текстове с географско съдържание, изучавани по чужд език.</p>
Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и технологиите	<p><u>Математика:</u> Математическата компетентност включва в различни степени възможностите да се използват математически методи на мислене (логическо и пространствено мислене), което спомага за използването на пространствени ориентири при работата с модели, схеми и диаграми. Преминва от един вид зададена информация към друг вид. Познава фигурите сфера и кълбо. Събира, описва и представя данни по различен начин. Интерпретира и оценява информация, представена с графики, таблици или диаграми. Знае понятията средноаритметично и пропорция.</p> <p><u>Човекът и природата, химия и опазване на околната среда:</u> Описва характерни свойства на прости вещества и по-важни техни съединения. Знае химични елементи от Менделеевата таблица. Въведено е понятието състав на въздуха. Свързва замърсители на въздуха с конкретни екологични проблеми (киселинен дъжд, парников ефект, озонова „дупка“). Описва значението на озона за запазване на живота на планетата. Определя продукти на химични взаимодействия на кислорода като замърсители на околната среда (серен диоксид, въглероден оксид, въглероден диоксид).</p> <p><u>Човекът и природата, физика и астрономия:</u> Описва пренасянето на топлина чрез топлопроводност, конвекция и преходните състояния на веществата с примери от всекидневието и природата. Характеризира телата с величините обем, маса и температура и измерва тези физични величини. Разграничава натиск и налягане при твърди тела и газове. Разпознава изучавани обекти и явления в природата. Въведени са понятията: изотерми и сила на привличане. Разграничава видове движения, запазване и преобразуване на механичната енергия, свойства на въздуха и водата и преходи между състоянията на веществата.</p>
Дигитална компетентност	<p><u>Информационни технологии:</u> Извършва подготовка на звукова и видео информация в интернет. Ползва, създава, споделя и организира общи документи (текстов документ, електронна таблица, формуляр и др.) и събития (календар) в интернет за съвместна работа в екип.</p>
Умения за учене	<p><u>Български език и литература и информационни технологии:</u> Развива основни умения за езикова и дигитална грамотност.</p>

<p>Социални и граждански компетентности</p>	<p><u>Български език и литература:</u> Умее да изслушва и да сравнява различни гледни точки при участие в диалог и в дискусия, проявява толерантност при оспорване на мнение, различно от своето.</p> <p><u>Български език и литература, информационни технологии, технологии и предприемачество:</u> Изгражда умения за работа в екип.</p> <p><u>Информационни технологии:</u> Познава и спазва правилата за безопасна работа с компютър. Уважава правото на интелектуална собственост.</p>
<p>Инициативност и предприемчивост</p>	<p><u>Биология и здравно образование:</u> Подкрепя дейности, насочени към опазване на околната среда.</p>
<p>Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт</p>	<p><u>Физическо възпитание и спорт:</u> Познава природните планински и туристически ресурси и защитените територии и познава местните ветрове. Изброява правила за предпазване при валежи и ветрове.</p> <p><u>Биология и здравно образование:</u> Представя словесно същността и значението на устойчивото развитие за човечеството. Прогнозира резултати от въздействия на човека върху природата. Описва и илюстрира с примери биоразнообразието на България и защитени природни обекти в България.</p>